

Høgskolen i Telemark

Slutteksamen i

3525 Examen facultatum

(10 studiepoeng)

(60% av endelig karakter)

26.11.2009

Bali

Tidsrom: 9-12 (3 timer)

Målform: Bokmål/Nynorsk

Sidetal: 3 + framsida

Merknader: Studentane skriv ei oppgåve, anten oppgåve 1 eller oppgåve 2.

**Kom i hug studentnummer og kandidatnummer for kvar eksamen.
Eksamensresultat finn du på StudentWeb.**

Avdeling for allmennvitenskaplege fag

EXAMEN FACULTATUM – BOKMÅL

Enten

Oppgave 1

Sett som overskrift: *Kiellands forfatterskap*

Følgende samtale utspiller seg i en kollokviegruppe.

- A. Det bør være klart for enhver at Alexander Kiellands forfatterskap er gjennomsyret av klassiske idealer. Det er verdier som sannhet, rettferdighet, hederlighet og ansvarlig seksualmoral som står i forgrunnen. Disse verdiene finnes for Kielland bare i en tapt verden hvor noen få rike familier dominerte. Hans bøker er derfor nostalgitiske og tilbakeskuende. Selv moralisten Bjørnson sier om *Skipper Worse*, en av Kiellands romaner: "Jeg har ennu aldri set så megen dyd i en eneste eske..."
- B. Det sier du bare fordi du lever i en annen tid enn da disse bøkene ble til. Hadde du levd på Kiellands tid, ville du tvert imot opplevd bøkene hans som radikale innlegg i samfunnsdebatten. Gjennom hele hans forfatterskap merker vi raseriet over embetsstanden, over stivnede konvensjoner. Kielland hevdet jo selv at han skrev romaner i stedet for å skrive siste avisinnlegg, og han pakket inn sine synspunkter i en handling folk kunne kjenne seg igjen i. I et brev skriver han dessuten: "Mit Hjerte er altid mod Politiet og for de knuste Ruder". Og noe slikt skriver ikke en som fastholder et klassisk verdisyn.
- C. Men du misforstår Kielland like mye når du får han til å passe inn i dine personlige politiske anskuelser. Hadde ikke du selv ment at opprør mot det etablerte i samfunnet hadde vært et høyverdig etisk mål, ville du aldri lest Kielland på den måten. Dessuten, ved å være så oppattate av hva Kielland ville si, overser dere begge at han først og fremst er en stor stilkunstner. Ved å analysere enkeltavsnitt, for eksempel åpningen i *Skipper Worse*, ser man dette tydelig. Kielland skapte faktisk en ny måte å skrive romaner på.
- a) Redegjør for hva som innen hermeneutikken menes med forståelseshorisont, forforståelse (for-dommer) og den hermeneutiske sirkel. Finn eksempler i teksten ovenfor som illustrerer disse begrepene. Formuler for-dommene som tolkningshypoteser.
- b) Redegjør for de to hovedkriteriene for vurderingen av korrekt forståelse: 1) det holistiske kriteriet, der det spørres etter tekstsens mening, og 2) aktørkriteriet, der det spørres etter intendert (tilsiktet) mening. Vil du si at de tre i samtalen ovenfor er optatt av 1) eller 2)? Begrunn svaret.

Svar på begge spørsmål (a og b).

Eller

Oppgave 2

- a) Gjør rede for Milgrams studie av lydighet. Fremstill hans forskningsinnsats med vekt på hvilken hypotese han ønsket å teste, hvordan han rekrutterte deltakere til sitt forskningsprosjekt, hvordan eksperimentet ble gjennomført og hvilke resultater han kom frem til.
- b) Hva menes med kvantitative og kvalitative metoder i vitenskapene? Finner du eksempler på bruk av disse hos Milgram? Hva er forskjellen på direkte og indirekte observasjon? Vil du si at Milgram benyttet seg av direkte eller indirekte observasjon? Begrunn svaret.
- c) Gi en etisk vurdering av Milgrams forskningsinnsats. Gjør i denne forbindelse rede for de relevante forskningsetiske prinsipper.

Svar på alle spørsmål (a og b og c).

EXAMEN FACULTATUM – NYNORSK

Anten

Oppgåve 1

Sett som overskrift: *Kiellands forfattarskap*

Følgjande samtale utspeler seg i ei kollokviegruppe.

A: Det bør være klart for einkvar at Alexander Kiellands forfattarskap er gjennomsyra av klassiske ideal. Det er verdiar som sanning, rettferd, heider og ansvarleg seksualmoral som står i forgrunnen. Disse verdiane fins for Kielland bare i ei tapt verd der noen få rike familiar dominera. Bøkene hans er difor nostalgitiske og tilbakeskodande. Til og med moralisten Bjørnson seier om *Skipper Worse*, ein av Kiellands romanar: "Jeg har ennu aldri set så megen dyd i en eneste eske..."

B: Det seier du bare fordi du lever i ei anna tid enn da disse bøkene blei til. Hadde du levd på Kiellands tid, ville du tvert imot opplevd bøkene hans som radikale innlegg i samfunnsdebatten. Gjennom heile hans forfattarskap merker vi raseriet over embetsstanden, over stivna konvensjonar. Kielland hevda jo sjølv at han skreiv romanar i staden for å skrive sinte avisinnlegg, og han pakket inn sine synspunkt i ei handling folk kunne kjenne seg igjen i. I eit brev skriv han dessutan: "Mit Hjerte er altid mod Politiet og for de knuste Ruder". Og noe slikt skriv ikkje ein som held fast på eit klassisk verdisyn.

C: Men du misforstår Kielland like mye når du får han til å passe inn i dine personlege politiske meningar. Hadde ikkje du sjølv meina at opprør mot det etablerte i samfunnet hadde vært et høgverdig etisk mål, ville du aldri lest Kielland på den måten. Dessutan, ved å være så opptatte av kva Kielland ville seie, overser

de begge at han først og fremst er ein stor stilkunstnar. Ved å analysere enkeltavsnitt, til dømes opninga i *Skipper Worse*, ser ein dette tydeleg. Kielland skapte faktisk ein ny måte å skrive romanar på.

- Gjer greie for kva som innan hermeneutikken meines med forståingshorisont, forforståing (for-dommar) og den hermeneutiske sirkel. Finn døme i teksten ovanfor som illustrerer disse omgropa. Formuler for-dommane som tolkingshypotesar.
- Gjer greie for dei to hovudkriteria for vurderinga av korrekt forståing: 1) det holistiske kriteriet, der det blir spurt etter tekstens mening, og 2) aktørkriteriet, der det blir spurt etter intendert (tilsikta) mening. Vil du si at dei tre i samtalen ovanfor er opptatt av 1) eller 2)? Grunngje svaret.

Svar på begge spørsmål (a og b).

Eller

Oppgåve 2

- Gjer greie for Milgrams studie av lydnad. Gi ei framstilling av hans forskingsinnsats med vekt på kva for hypotese han ønsket å teste, korleis han rekrutterte deltakarar til sitt forskingsprosjekt, korleis eksperimentet blei gjennomført og kva resultat han kom fram til.
- Kva meines med kvantitative og kvalitative metodar i vitskapane? Finner du eksempel på bruk av desse hos Milgram? Kva er skilnaden på direkte og indirekte observasjon? Vil du si at Milgram nytta direkte eller indirekte observasjon? Grunngje svaret.
- Gi ei etisk vurdering av Milgrams forskingsinnsats. Gjer i denne samanhengen greie for dei relevante forskingsetiske prinsippa.

Svar på alle spørsmål (a og b og c).